

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXII. évfolyam, 119. szám

2019/6.

Tanyán

Reneszánszukat élik a tanyák. Bár a szerepük sokat változott az idők során, az viszont kétségtelen, hogy még mindig életben vannak. Sokszor hallani például olyan fiatalokról, akik elhagyják a városokat és vidékre költöznek, egyiküknek sikerül új életet kezdeniük, másikuk elszámolják magukat. Akinek élete pedig a tanyához kötődik, utolsó leheletéig nem hagyja el rajongott környezetét.

November elején Mórahalmon zajlott a tanyagondnoki találkozó. Bár sok esetben nehéz elkülöníteni a falugondnoki és a tanyagondnoki szolgálatot, a rendezvényen mégis az utóbbiak kerültek fókuszba. Nem véletlen választás volt a helyszín sem, hiszen ez a város adott helyet Kemény Bertalan és Nógrádi Zoltán „történelmi találkozójának” 1997-ben, amikor is heves viták keresztüztében döntötték el, hogy bevezetik az egyszemélyes intézményrendszert, vagyis létrehozták a tanyagondnoki modellprogramot. Azóta nagy változások történtek – ami a település fejlődésében is megmutatkozik –, és a tanyagondnoki rendszer sikeresen működik, olyannyira sikeresen, hogy már négy szolgálat is létezik.

Nógrádi Zoltán polgármester a találkozón megemlékezett a tanyákon élő és dolgozó őseikről. Azokról, akiknek a tanyai lét adott határozott emberi tartást. Rájuk késői utódaik is tisztelettel emlékeznek. Amikor döntést hoznak valamilyen ügyben, igyekeznek a régi-ek fejével gondolkodni, azt fürkészik, miként oldottak volna meg egy-egy aktuális problémát a tanyai emberek. Szinte minden esetben találnak megfelelő kapaszkodót, egykor bevált receptet (ahogy mostanság mondjuk: jó gyakorlatot), amit ma is alkalmazhatnak. És ez nagyon felemelő érzés. Biztos alapot jelent azoknak, akik szívkön viselik a tanyákon élők sorsát.

B. T.

Piramis:

Kívánj igazi ünnepet (részlet)

*Nézem, ahogy az est leszáll az ablakom előtt,
Ezüstbe és fehérbe öltözik a Föld.
Álmaink és bűneink, jó és rossz tetteink
Ma hó takarja.*

*A világ bármely részén élsz és bárki vagy,
Szeretném, hogy légy ma este egy kicsit boldogabb,
Kívánj igazi ünnepet, kívánj igazabb életet,
Ahogyan én- neked.*

*Kívánj a szónak nyílt utat,
És a dalnak tiszta hangokat,
Kívánd, hogy mindig úgy szeresselek,
Ahogy szeretnéd, hogy szeressenek!*

*Kívánj a szónak nyílt utat,
És a dalnak tiszta hangokat,
Kívánd, hogy mindig úgy szeresselek,
Ahogy szeretnéd, hogy szeressenek!*

*Kívánd, hogy mindaz, amit ma éjjel gondoltál,
Ugyanúgy igaz legyen holnap s holnapután,
Kívánj igazi ünnepet, kívánj igazabb életet,
Békés karácsonyt mindenkinek!*

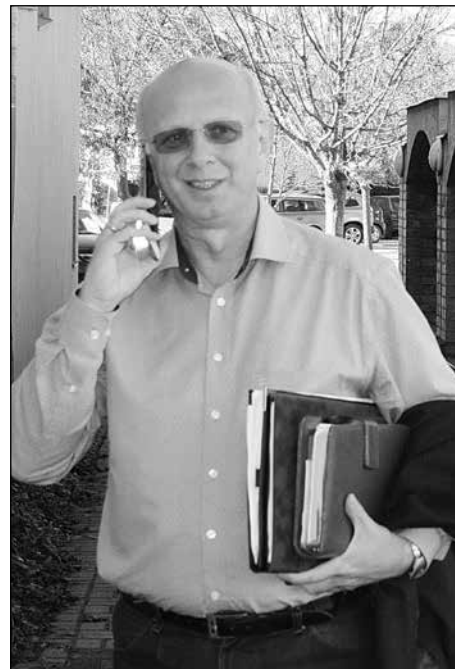
Tanyagondnoki konferencia Mórahalmon

Megbecsüljük az ősök tudását

Mórahalmon, az Aranyaszöm Rendezvényházban találkoztak november 5-én a falugondnokságot működtető Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Pest és Jász-Nagykun-Szolnok megyei települések falu- és tanyagondnokai, polgármesterei, jegyzői, intézményvezetői az EFOP 522-17-00004-es pályázati program keretén belül. Ezúttal a tanyagondnokság került fókuszba.

Nem véletlenül lett Mórahalom a rendezvény helyszíne. A település idén ünnepelte várossá válásának harmincadik évfordulóját, és huszonnégy esztendővel ezelőtt zajlott le az a „történelmi találkozó” Kemény Bertalan és Nógrádi Zoltán között, aminek következtében elindulhatott a tanyagondnokság, először csak kísérleti modellként. A polgármester köszöntőjében azt is kiemelte, hogy a tanyagondnokok fontos missziót teljesítenek, a tanyavilág gondoskodó szívének, életben tartó támaszának tekinthetők. Akik a külterületeken élnek, azok tudják igazán, mit jelent a segítség. A tanyák kialakulása az 1800-as évek végére nyúlik vissza, Mórahalmon volt a Szeged-Alsótanya központ, Balástyán pedig a Szeged-Felsőtnya központ. A tanyaiakat határozott emberi tartás jellemezte, olyan példát mutattak, amire késői utódaik is tisztelettel emlékeznek. Sőt, ma is lehet tőlük tanulni, alkalmasint felhasználni értékes tapasztalataikat, praktikus gondolkodásukat, felhalmozott tudásukat, melyek jól jöhetnek a modern kor kihívásainak megoldásában is.

A tanya nem csak európai kuriózum, épített környezet, gazdasági faktor, hanem nemzedékek által megteremtett kulturális és közösségi példázat is – hangsúlyozta Nógrádi Zoltán polgármester. Ezért tartották fontosnak annak idején a tanyagondnoki szolgálat bevezetését, ami Mórahalmon egy modellkísérlettel kezdődött. Első lépésben a tanyafelelősi rendszert építették ki, ami olyan jól működött, hogy a későbbiekben is fenntartották. Az évek során négy tanyagondnoki szolgálatot hoztak létre: 1997-ben, 1999-ben, 2003-ban és 2006-ban. Munkájukba bekapcsolódtak például a családgyógyozók, a védőnők is, az integráló-szervező, az intézményi-logisztikai koordinátorok azonban továbbra is a tanyagondnokok maradtak, akik tevékenységéhez tudás, rátermettség és érzékenység szükséges. Egyre több feladat hárul rájuk, a gazdasági-társadalmi változások következtében újabb és újabb kihívásokkal kell szembenézniük. Például kialakult a „veszélyeztetettség kategória”, ami a speciális élethelyzetek, a nehéz sorsú családok miatt jobban oda kell

Nógrádi Zoltán polgármester

figyelni, hogy csak a lakhatás, a munkavállalás, a gyermeknevelés, az életvezetés, az elszigeteltség kérdésköreit említsük. Ezekkel a problémákkal a tanyagondnok szembesül leghamarabb, s amiben tud, azonnal segít.

Mórahalom polgármestere megemlékezett Kemény Bertalanról, a falugondnokság, mint egyszemélyes intézményrendszer megálmodójáról, illetve Szanyi Éváról, az egykori Népjóléti Minisztérium főosztályvezetőjéről, akinek egyebek közt elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy megalakult falugondnoki egyesületek országos szervezete, a Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség, és az ő nevéhez fűződik a vértessácsi Falugondnokok Háza és Oktatóközpont felépítése is. Erőfeszítései révén új szociális szolgáltatás került be a köztudatba, és egy kiterjedt civil hálózatot (a falugondnoki egyesületeket) fogadtatott el a szakminisztérium állandó szakmai partnereként. Emlékét Mórahalmon emléktábla őrzi, melyet a konferenciát követően megkoszorúztak a résztvevők.

Ezt követően Kis Miklós, az Agrárminisztérium agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkára ismertette a tanyák elérhetővé tételére vonatkozó támogatá-

Mórahalom tanyagondnokai. Balról jobbra:

Szögi Antal, Czetter Imre, Farkas Ildikó, Katona Tamás és Bozóki Imre

si lehetőségeket, melyek hazai és uniós forrásokból érhetők el. Először egy friss információt osztott meg a jelenlévőkkel: a Magyar Falu Program keretében meghirdették a tanyagondnoki szolgálatok számára elérhető buszbeszerzési pályázatot, melynek keretösszege 4,5 milliárd forint. Jövőre is megmarad ez a támogatás, sőt már a 800 fő alatti települések számára is elérhető lesz. (Eddig a 600 fő alatti települések nyújthattak be igényt.)

Az államtitkár beszélt a kormány által 2011-ben elindított Tanyafejlesztési Program célkitűzéseiről, eddigi eredményeiről. A tanyagazdaságok megújítására, fejlesztésére évről évre többen vállalkoznak, 2013 óta 724 alföldi településről érdeklődtek. 2011 és 2019 között 2800 pályázatot értékelték, amelyekre 11 milliárd forintot fizetett ki a kormány. A tavaly meghirdetett 2,3 milliárdos keretből a beérkező 975 pályázatból 764 projektet tudtak támogatni, elsősorban tanyagondnoki szolgálatok megerősítésére, közösségi terek létrehozására, tanyagazdaságok fejlesztésére ítélték meg támogatást, melynek teljes összegét még az idén kifizetik. Jövőre erre a programra 1,6 milliárd forint áll rendelkezésre, a feltételek hasonlóak lesznek.

Kis Miklós szóba hozta az önkormányzatok 2015-ben kezdődő zártkerti revitalizációs programját, melynek jóvoltából földutak csapadékvíz elvezetésére, vadkerítések építésére, villamosításra nyílt mód, és mivel sok volt a pályázó, a rendelkezésre álló 1,9 milliárdos keretösszeget – a jövő évi források átcsoportosításával – fel emelték 4,2 milliárdra. Döntés novemberben várható, a száz százalékos előlegkifizetés pedig még az idén megtörténik.

A Vidékfejlesztési Program uniós forrásait felhasználó beruházások közül a tanyavillamosításra elkülönített több mint 8 milliárd forintból eddig csak 3 milliárdot használtak fel, tehát továbbra is várják a pályázatokat, a természetes személyek 95 százalékos támogatási intenzitás mellett legfeljebb 6,2 millió forinthez, az önkormányzatok pedig 5-15 százalékos önerő mellett 50 millió forinthez juthatnak hozzá.

Lovász Gergely, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet munkatársa a Falugondnokság határok nélkül című kuta-

tás részeredményeit elemezte. Amint elmondta: elsősorban arra voltak kíváncsiak, hogy Kemény Bertalan elképzelése, az általa megfogalmazott küldetés mennyiben változott meg az elmúlt három évtizedben. Ezt az alábbi szempontok szerint vizsgálták: mire elég és mire nem a finanszírozás; jó

san 7,4 éve töltik be az állást, és elég sokat változott a munkájuk a kezdetek óta. A leggyakrabban végzett tevékenységük: orvoshoz, kórházba szállítás; hivatali információk közvetítése; gyógyszerkiváltás. A megkérdezettek szerint több időt kellene fordítaniuk a látogatásra, a beszélgetésre, a hiva-

és rossz példák; szolgáltatási hiányok és lehetőségek. Amíg az 1990-es esztendőkből csak néhány falugondnokság alakult, addig az ezredforduló tájékán – a falubusz program meghirdetésével – megszorodtak az ilyen szolgáltatások. Arra is fény derült, hogy a falugondnokok átlagéletkora 50 év, a nők vannak többen, átlago-

talos ügyek intézésére, kevesebbet pedig a közmunkára.

Mondhatjuk, hogy a konferencia elméleti felvezetője után jött a gyakorlati rész, melyben bemutakoztak a mórakalmi tanyagondnokok, valamint beszámolóik hangzottak el a Tanyafejlesztési Pályázat helyi eredményeiről. Mórakalmon jelenleg négy tanyagondnok járja a határt: Farkas Ildikó, Szógi Antal, Katona Tamás, Czetter Imre – munkájukról Farkas Ildikó beszélt. Előtte azonban az egyik korábbi kolléga, Bozóki Imre idézte fel élményeit, aki 13 éven át volt részese a tanyai emberek mindennapjainak.

– Van nálunk a Homokhátságon egy szólás: „két ember együtt több munkát tud végezni, mint három külön-külön” – említette meg Bozóki Imre –, és a tapasztalat azt mutatja, a szólás nagyon is igaz, hiszen nálunk négyen dolgoztunk össze, ki-ki tudásának, képességeinek legjavát beleadva a közös munkába, és vállvetve igyekeztünk minden feladatot megoldani. A közös munka a Gondozási Központ vezetője által koordináltan, egymással egyeztetve, a feladatokat megosztva történik.

Kis Miklós államtitkár

(Folytatás a 4. oldalon.)

(Folytatás a 3. oldalról.)

Mi vagyunk az összekötő kapocs a tanyán élő emberek és a város, a városi közösségek között. Feladatunk elérhetővé tenni a külterületen élők számára azokat a szolgáltatásokat, szociális és egészségügyi ellátásokat, a közösségi élet lehetőségeit, melyek a belterületen élők számára könnyen elérhetőek. Feladataink nem merülnek ki az idősek gondozásában, hiszen a tanyai lakosság teljes keresztmetszetének igyekszünk segíteni. Sajnos én már nem vállalhatom a napi szolgálatot, mert egészségi állapotom nem teszi lehetővé. A szolgálatban nem csak tapasztalatokat, hanem betegségeket is sikerült gyűjtenem: gerincsérv, infarktus és egy agyvérzés.

– Halottak napján a temetőben végigsétálva, eszembe jutnak az ellátottaim, akik már ott pihennek. Emlékek sorai, élettörténetek elevenednek meg, sokukat csak páran kísértünk utolsó útjukra: a plébános, a kántor meg én. Ők így költöztek be a tanyáról a városba – fejezte be mondandóját Bozóki Imre.

A jelenlegi csapat nevében Farkas Ildikó egyebek közt ezt mondta:

– A múltbeli feladatokkal összehasonlítva elmondható, hogy folyamatosan nő a segítségre szoruló idősök száma, egyre szélesebb körűek az

a nagyobb családban együtt életek a gyerekek, felnőttek és idős szeretteik. Gondot okozhat egész napra magára hagyni a családok idős tagjait. Ehhez nyújt segítséget a szolgálatunk. Sokszor előfordul, hogy csak egy kis lelki támaszra, beszélgetésre van szüksége az idős embereknek, arra, hogy valaki meghallgassa és megértse őket. A tanyán élő fiatal szülőknek nehéz feladat a gyerekek eljuttatása a megfelelő intézményekbe, bölcsődébe, óvodába, iskolába.

– Ezt a munkát csak nagy empátiával és elhivatottsággal lehet végezni – tette hozzá Ildikó, aki 16 éve kezdte a tanyagondnoki misszióját. – Sokszor elfáradunk a nap végére, de az idősök felénk

kük én vagyok. Jól esik, amikor visszatérek a szabadságomról, és azzal fogadnak: „na, megjött a mi lányunk!”

Végezetül a Tanyafejlesztési Pályázat tanyagondnoki szolgálatokra történő hatásairól hangzottak el referátumok. Jósa Adrienn, a mórashalmi tanyagondnoki szolgálat szakmai vezetője a több mint húsz éve működő, önkormányzati fenntartású, igencsak szerteágazó tanyagondnokságot mutatta be. Naponta 35-40 tanyán fordulnak meg, mintegy 60 ellátottnak nyújtanak segítséget, nem ritka, hogy 100-120 kilométert autóznak a határban egy nap. Sikeresen szerepelnek az Agrárminisztérium által kiírt pályázatokon, az utóbbi három évben például így tudtak fontos eszközökhöz (például számítógéphez, mobiltelefonhoz, munka- és védőruhához, sövényvágóhoz, fűnyíróhoz) jutni, s ezáltal emelni tudták a szolgáltatás színvonalát.

Kovácsné Katz Erika röskei tanyagondnok három sikeres tanyafejlesztési pályázatukról adott számot: 2012-ben, 2015-ben és 2019-ben főleg eszközök vásárlására fordították az elnyert összeget, illetve kulturális programot szerveztek, mondhatni, a színházlátogatás mára hagyománnyá vált. Több mint hat millió forintot fordíthattak eddig két tanyagondnoki szolgálatuk korszerűsítésére, a hatékonyabb munkavégzésre, a tanyai emberek hétköznapijainak színesítésére.

Sümeiginé Ország Edit, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének munkatársa az egyesület 2011 és 2018 közötti tanyapályázatainak eredményeit sorolta. Kevés lenne a hely mindent felsorolni, de ha a tanulmányutakat, a továbbképzéseket, a szakmai tanácskozásokat, a szakmai napokat, a konferenciákat, a színházlátogatásokat említjük, sok részt vevő kolléga emlékszik ezek sikerére. Az egyesületnél bíznak abban, hogy a jövőben is eredményesen szerepelnek a pályázatokon, ami által még színvonalasabbá tudják tenni tevékenységüket.

A november 5-i mórashalmi konferencia azt igazolta, hogy időnként szükséges „átbeszélni” a tanyagondnokok helyzetét, örömeit, bánatait. És hogy feltűnően sokan vettek részt az eseményen, az csak tovább erősíti ennek szükségességét. Bátran ide írhatjuk: folytatása következik.

Borzák Tibor

igények. Az időseknek a magány, az egyedüllét a legnagyobb gondjuk. A rohanó életnek köszönhetően nem minden család tudja az idős szülőket, nagyszülőket ellátását megoldani. A nők munkába állásával megszűnt a korábban jellemző családmódel, ahol

áradó szeretete, öröme erőt ad ahhoz, hogy a következő napot ismét mosolyogva, felöltődve kezdhesük el. Megható volt számomra, amikor az egyik ellátottam azt mondta, miközben sok ember felé kritikával fordult, hogy két emberben bíz meg igazán, az egyi-

Hírek

Munkakörhöz kötött továbbképzés

Az SZGYF szegedi térségi iroda munkatársaival folytatott együttműködés, szervezőmunka eredményeként 2019. október 15-16-án és október 29-30-án megvalósult Kecskeméten az Egyes ellátotti célcsoportok (pszichiátriai és szenvedélybetegek, fogyasztókos személyek) sajátosságainak ismerete, öngyilkosság prevenció, krízisintervenció című, SZOC-Munk-SZGYF-T-03/2018 engedélyszámú, 40 órás, 34 pontot érő munkakörhöz kötött továbbképzés 24 fő részvételével.

A szegedi térségi irodától kapott információ szerint a jövő év elejétől már egy másik, A családokkal végzett szociális munka rendszerszemléletű megközelítése című, 40 órás, 34 pontot érő képzés is a falu- és tanyagondnokok rendelkezésére áll.

Ahhoz, hogy a segíteni tudjuk a működési területünkön dolgozó falu- és tanyagondnokok képzési kötelezettségének teljesítésében, tudnunk kell, hogy kik azok, akik még nem vettek részt munkakörhöz kötött továbbképzésen. Kérjük a fenntartókat,

falu- és tanyagondnokokat, hogy töltsék le a honlapunkról (www.falugondnoksag.hu) a Képzések – Letölthető dokumentumok oldalról az Igényfelmérés az SZGYF által szervezésre kerülő munkakörhöz kötött továbbképzésekre – 2020 című nyomtatványt, és kitöltés, aláírás után elektronikus formában juttassák vissza hozzánk az info@falugondnoksag.hu email címre. Amennyiben visszaérkezik régiónként 20-20 igény a képzés megvalósítására, föl vesszük a kapcsolatot a regionális irodákkal, és megrendeljük a képzést a Dél-Alföldi régióban kecskeméti, az Észak-Alföldi régióban cibakházi helyszínnel. (A Pest megyei falu-, tanyagondnokok továbbképzése érdekében még nem sikerült fölvenni a kapcsolatot a Közép-Magyarországi regionális irodával.)

Huszonöten érkeztek

2019. november 18-án elindult az új falu- és tanyagondnoki képzés Kecskeméten 25 fő részvételével. A falu- és tanyagondnok közül 15 fő egyesületünk működési területéről, Bács-Kiskun, Csongrád és Pest megyéből érkezett, a többiek Baranya (8 fő) és Tolna (3 fő) megyéből jöttek a képzésre. A képzés résztvevői a 2020. május 7-i vizsgán adnak számot tudásukról.

A Szociális Munka Napja

*„Nem mindig lehet megtenni, amit kell.
De mindig meg kell tenni, amit lehet.”
(Bethlen Gábor)*

A falu- és tanyagondnokokra is illik ez a mondás. Huszonkét évvel ezelőtt Nógrád megyéből indult el a Szociális Munka Napja, mely néhány év alatt országossá vált, 2016-ban a szociális területen dolgozók munkaszüneti napja lett.

A falu- és tanyagondnokok is ezen a területen dolgoznak. Megbecsülés jár a munkájukért, hiszen ők azok, akik a kistelepüléseken, a tanyák térségeiben élők életét könnyítik, segítik nap mint nap.

Vajon hány falu- és tanyagondnok dolgozott ezen a napon, és vajon hány élvezte a megérdemelt pihenőnapot?

Fókuszban a tanyasegítők

A Tanyasegítők – A falu- és tanyagondnoki munkáról szociális területen dolgozóknak című tanfolyam (engedélyszáma: T-02-003/2017) 2019. november 26-án indul Kecskeméten, amely a falu- és tanyagondnokok távollétében a helyettesítést ellátó személyeket készíti föl a feladatellátásra.

Fontos, hogy a falu- tanyagondnokot helyettesítő személyek tisztában legyenek a falugondnoki munka lényegével, képesek legyenek elhelyezni a falu- és tanyagondnoki szolgálatot a szociális szolgáltatások rendszerében, ismerjék meg a kistelepülések, tanyák sajátosságait, a falvakban és a tanyákon élő emberek jellemzőit, illetve a segítő munka hátterét, alapvető etikai szabályait. Is-

merjék meg a munkához szükséges törvényeket, rendeleteket, legyenek képesek az együttműködésre, sajátítsák el a falugondnoki dokumentáció vezetésének alapjait. Tudjanak hiteles és meggyőző információkat nyújtani a hozzájuk fordulóknak a segítség különböző formáiról és lehetőségeiről, a saját ellátási területükön lévő, és megtalálható szolgáltatásokról, intézményekről. Legyenek képesek az emberekkel kapcsolatot teremteni és tartani, a mindennapi problémákat felismerni és közvetíteni, az ügyintézésben segíteni, a segítő szerepével azonosulni és felismerni a személyes erőforrásokat (figyelem, tapintat, támogató-szemlélet, együttműködő készség, stb).

Őszi látóúton jártunk Hajdú-Biharban

Példaértékű értékteremtés

Október 25-26-27-én Hajdú-Bihar megyében jártunk látóúton az EFOP-522-17-00004-es pályázat keretében. Végtelennek tűnő sikáson vitt utunk, ahol csak elvétve látható egy-egy tanya, vagy éppen gazdaság. A már felszántott részen látszott a jó minőségű, nagyon sok aranykoronát érő „zsíros” feketeföld, a tarlókon egymást érték a szalmabálák. A jó föld jó kezekben láthatóan jól hasznosul, különösen egyéb lehetőség híján.

Elő programunk Poroszlón a Tisza-tavi ököcentrum felkeresése volt. A bemutatóhely Magyarország második legnagyobb tava, a Tisza-tó természeti kincseit és élővilágát láttatja. A központi épület felszálló madárra emlékeztet, magában foglalja Közép-Európa legnagyobb, egymillió liter ösztérfogatóú édesvízi akváriumát. Különleges élményt nyújtott, ahogyan mellettünk, vagy éppen a fejünk felett cikáztak az őshonos halak kisebb-nagyobb példányai. Ezenkívül megnéztük a hazai hullőket, kételtűeket bemutató kiállítást, és felmentünk a főépület tornyában létesített kilátóba, ahonnan 30 méter magasból szinte az egész tavat láthattuk. Kedves közjátékként megnéztük, ahogyan gondozójuk halal etetett egy vidrapárt.

A központi épület látnivalói után kishajótúra következett, ahol a vezető beszélt a menet közben látható Tisza-tavi természeti értékekről. A sulyom és gyékény „mezők” között valóságos úthálózaton haladva szó esett horgászatról, fészkelő, illetve vonuló madárfajokról, közülük láttunk kárókatonát, gémet, kócsagot, számos hattyút, majd elhajóztunk egy kisebb sziget mellett is, ahol madárkilátó áll, ahová a vízre épített tanösvényen is el lehet jutni. A szikrázó napsütésben megtett vízitúrát nagy kár lett volna kihagyni.

Poroszlóról Hajdúnánásra indulunk, ahol Dallos Nagy Miklós tanyagondnok és Nagyné Juhász Krisztina, a Humán Szolgáltató Központ vezetője fogadott bennünket. Munkájukkal a várost és a hozzácsatolt kistelepüléseket – összesen 20 ezer

főről van szó – segítik. A szociális központ vezetője elmondta, hogy az intézmény önálló szakmai egység, családsegítő, gyermekjóléti szolgálat és bölcsőde tartozik hozzájuk. 2010 körül még 13 százalékos munkanélküliséggel, nagymérvű elvándorlással küzdöttek, majd polgármesterváltás következett. Mivel ezen a vidéken elsősorban a mezőgazdaság dominál, ebben az irányban kellett próbálkoznia a helyzet megoldására. Szociális

földprogramot indítottak, amellyel körülbelül ezer embernek tudtak segítséget nyújtani. Elindult a gazdálkodás, amivel megtermelték maguknak a téli zöldséget. 2012-ben elnyerték a Jó gyakorlat címet. Következő lépésben 20-20 csirkét osztottak a családoknak, amelyeket meghatározott ideig kellett tartani, hogy ne lehessen azonnal levágni. Jelenleg 50-80 család vesz részt a programban, ma már saját területen gazdálkodnak.

Mint sok más településen, itt is pályázatok segítségével próbálnak életben maradni. 2011-ben feltérképezték a tanyavilágot. Jellemző a rossz minőségű ivóvíz, a szétszórt tanyavilág, ahol 202 tanyasi lakos él, akik közül 72-73-an veszik igénybe rendszeresen a tanyagondnoki szolgálat segítségét. A fő feladat az ivóvízszállítás, az ellátottak városba szállítása, a ház körüli segítségnyújtás. Miklósnak „nyolc járása” van, mindennap másfelé jár. A dűlőutak gyakran nagyon nehezen járhatók, sokan rendkívül nehéz körülmények között élnek. Az önkormányzat az időseknek mentális segítségnyújtást is végez, adományszámlát működtet, krízissegélyalapot hozott létre. A bölcsőde teljesen térítésmentes, ingyenes fecskesházakat bocsátanak a rászorulóknak rendelkezésére, a gyerekek a külterületről ingyen utaznak be a faluba. Elmond-

ható, hogy minden korosztályt igyekeznek segíteni. A bemutatkozás után Kendereskert-Majorba utaztunk – ahol ökológiai mintagazdaság, élő pásztormúzeum, tájház látható – és megismerkedtünk az egykori majorsági, tanyasi „lakáskultúrával”.

Szombaton Ebes községben kezdtük a napot. A 4751 lakosú falu 1952-ben jött létre. Debrecen és Hajdúszoboszló között, mindkét városhoz közel található, fejlett infrastruktúrával, teljes intézményhálózattal rendelkezik, igen vonzó a fiatalok számára. Mini bölcsőde, óvoda, két tannyelvű általános iskola, könyvtár és múzeum található a faluban, és alapszolgáltatási központ, ahol nappali ellátás és bentlakásos idősok otthona is működik.

Nagyon jó minőségű termőföldek vannak erre felé, a mezőgazdaság itt mégis veszít a jelentőségéből, ugyanis ipari park jött létre, ahol szigetelőanyag-üzem, sajtgyár is működik több más vállalkozás mellett, s az adóbevétel 40 százaléka is innen származik. Emiatt van, hogy számtalan fejlesztést, beruházást voltak képesek önerőből megvalósítani. Mindezt Szabóné Karsai Mária polgármester aszszonytól tudtuk meg a vadonatújnak tűnő hivatal házasságkötő termében. Ezt megelőzően Miklós Levente tanyagondnok kalauzolásával végigjártuk a közvetlen használatbavétel előtt álló, 34 fős, bentlakásos idősok otthonát. Az intézményben tett séta során csak ámultunk az elképesztő

gondossággal, ízléssel megtervezett és kivitelezett épület minden szegletén. A településen falusi vendéglátóhelyek is találhatóak. Tizenhat civil szervezet is tevékenykedik. A könyvtár és múzeum a Rákosi-korszak kitelepített áldozatainak (több mint tízezer ember) állít emléket megrázó kiállítás keretében.

Százhatvanan élnek tanyán, a tanyagondnok ebédet szállít, s ahol igénylik, segít az orvoshoz jutáshoz, ügyek intézésében. Mindenütt maximális odafigyelést, igényességet tapasztalhatunk. Senki nem marad látóköriükön kívül. Ebesről – a kitűnő étteremben elfogyasztott tartalmas ebéd után – Hortobágyra indultunk tovább, ahol éppen a Szent-Dömötör-napi Behajtási Ünneppel zajlott.

Az egyébként valószínűleg csendes település megtelt élettel, ám mielőtt belevetettük volna magunkat a nyüzsgő forgatagba, Posta Istvánné Irénke ismertette meg bennünket településével, és munkájával. Hortobágy község az 1950-es években alapult, addig Debrecen határához tartozott, majd Balmazújvároshoz csatolták, végül 1966-ban alakult önálló községgé. Lakosainak száma 1414 fő, a statisztikai adatok szerint az ország legritkábban lakott településének számít, ahol a lakosság egyharmada a községközponttól 3-16 km távolságra lévő 7 tanyaközpontban él. A közműveket (ivóvíz, közvilágítás, szemétszállítás) biztosítja az önkormányzat, ám rendkívül nehéz a külterületen élők helyzete. A nagy távolságok miatt nehézkes a beutazás, ezért a gyerekek számára kollégiumot tartanak fenn, ahová az óvodás és általános iskolás gyerekeket hetente szállítják be és haza.

A falu területének jó része a Hortobágyi Nemzeti Park tulajdonában van, ami áldás is lehetne, de inkább csak átok. Körülbelül 150-en élnek külterületen, ahová a tanyagondnok 10-15 ebédet visz, napi 90-100 kilométert autózva feladatai teljesítése közben. Nehéz dolga van a 45 főnyi közmunkás csapattal is, az állami gazdaság megszűnése óta nemigen akad más munkalehetőség. Fő bevételi forrás a község és a lakosok számára is csak az idegenforgalomból adódik. Ezért törekednek minél több, nagyszámú vendéget csalogató programok létrehozására.

(Folytatás a 8. oldalon.)

(Folytatás a 7. oldalról.)

Ilyen alkalom volt a látogatásunk napján megrendezett Behajtási Ünnepe is, melynek vonzerejéről magunk is meggyőződhattunk. A bemutatkozás után ugyanis sétálhattunk a kilenclyukú hídon, csikós bemutatót, népi együttesek műsorát néztünk, hallgattunk, és sétáltunk a kézműves vásár forgatagában.

Vasárnap reggel Bojt községben folytatódott a program. Bereginé Szegedi Hajnalka polgármester asszony és Gerdenics Zoltán falugondnok kalauzolásával ismerkedtünk a faluval. A román határ közelében lévő, 550 lakosú településen nagyszámú cigánylakosság is él, ám a közbiztonsággal nincs gond. Nincs munkalehetőség, csak esetleg a mezőgazdaságban, ám a legnagyobb munkáltató itt is az önkormányzat. Hetvenegy közfoglalkoztatottal dolgoznak. Itt sem vártak a sült galambra, mert rengeteg munkával, agilitással megkeresték, és megteremtették azokat a lehetőségeket, melyekkel boldogulni és bevételre is szert tudnak tenni. Megtanították a cigányasszonyokkal az elfelejtett kosárfonás művészetét, majd hagyták szabadon szárnyalni a fantáziájukat, amiből kimeríthetetlen változatosságú és szépségű alkotások születnek. Szinte nem lehet betelni az ízléses, rengeteg funkcióra alkalmas darabok nézegetésével. Varrodát is létrehoztak, ahol ágyneműt, asztalterítőket, szalvétákat, törölközőket gyártanak. S

hogyan teljesebb legyen a paletta: száraztésztát is készítenek, mindenféle formában és méretben. Kézműves termékeikkel nagyon sokfelé járnak bemutatókra, fesztiválokra, többek között a határ túloldalán látótávolságban lévő Nagyváradra is.

Azért zöldségtermesztés és állattenyésztés is zajlik, 10,8 hektáron gazdálkodik az önkormányzat. Van óvoda, általános iskolai alsó tagozat, művelődési ház, faluház, könyvtár, tájház, működnek civilszervezetek, van néptánc- és színjátszó csoport, falukönyvet is írnak. Házi orvos hetente kétszer jön, gyógyszerár nincs. A falugondnok heti két alkalommal megy gyógyszerárba, ő végzi a vérszállítást, a betegek Debrecenbe, Berettyóújfaluba juttatását, bevásárol, a gyermekeket is szállítja óvodába, iskolába. Az ismerkedés után Bojt galambdúcós tájházát kerestük fel, ahol újabb karizmatikus egyéniséggel találkoztunk. Fekete Sándorné Marika néni a tájház vezetője, a belőle áradó természetesség, temérdek művészi megnyilvánulás, hihetetlen energia, kreativitás egyedülálló személyiséggé teszi.

Utolsó állomásként Körösszegapáti következett, itt Pintye Edit alpolgármester asszony, és Sebő Gábor falugondnok várt ránk. Az 1000 lakosú faluban működik román és roma nemzetiségi önkormányzat is, példamutatóan támogatják egymást. Van református, ortodox, baptista gyülekezet, óvoda, iskola 63 gyerekkel, a szociális

szolgáltató központban idősök naplali klubja, az egészségháza fogorvos, házi orvos, védőnői szolgálat. A közfoglalkoztatásban résztvevőkkel létesítettek sütiüzemet, téstágyarat, varrodát. Termékeik értékesítésének segítésére saját márkát hoztak létre Apáti Ízek néven. Szintén létezik mezőgazdasági program, zöldséget termesztenek, állatot tenyészteneek – a helyi konyha számára is. Igyekeznek minden lehetőséget megragadni, hogy folyamatosan fejleszthessék a falut. A községhez tartozik a 120 lakosú Körömsdpusztai tanyaközpont is. Az ott élők mindennapjainak könnyítése is a falugondnok feladatai közé tartozik. Ezen kívül óvodás, iskolás gyerekeket szállít, segíti az időskorúakat, hetente kétszer gyógyszerárba megy, ebédet hord, részt vesz a rendezvények előkészítésében és lebonyolításában, a közmunkások irányításában. Berettyóújfalun elköltött ebédünk után indultunk vissza Kecskemétre.

Olyan helyeken jártunk, ahol például értékű a teremtő munka, a kilátástalannak tűnő szegénységből, nehéz helyzetekből a kitörésre való törekvés, a mindenkivel való törődés, az összefogás. Természetesen a falu és tanyagondnokok segítségével. (Halkan jegyzem meg: a női polgármesterek voltak többségben.) Ismét tartalmas, látványosságot sem nélkülöző látóúton vehettünk részt, köszönet érte a szervezőknek.

Vidácsné Lukucz Éva

Velencei tudásátadás

Október 3-4-én Velencén a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete és a Vas- és Győr-Moson-Sopron megyei Egyesülete EFOP 522-17-00004 Falugondnokság határok nélkül pályázati program keretében a Nemzetstratégiai Kutatóintézet szervezésében tudásátadásra, disszeminációs tréningre és kutatásbemutatóra került sor.

A Velencei-tó csodálatos környezetében kicsit hűvös, de verőfényes őszi időben érkezünk meg a hotelba, a konferencia helyszínére. A Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesülete, valamint a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete falu- és tanyagondnokai, polgármesterei, meghívott vendégei részvételével a kutatást végző Nemzetstratégiai Kutatóintézet munkatársai ismertették a kutatás eredményeit.

Csörszné Zelenák Katalin röviden bemutatta az EFOP 5.2.2.17-201700004 számú Falugondnokok határok nélkül – A falugondnoki szolgáltatás megújításának lehetőségei hálózati együttműködések által című projektet. Ezután Schwarcz Gyöngyi, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet osztályvezetője ismertette a kutatás tapasztalatait, majd Lovász Gergely, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet munkatársa a kutatás eredményeiről beszélt a számok tükrében.

Péterfi Petra az erdélyi falugondnokok sajátos helyzetét mutatta be, s az erdélyi falugondnokok munkájának sajátosságairól hallhattunk érdekes beszámolót, Schwarcz Gyöngyi pedig a vajdasági falugondnokságok tevékenységét értékelte. A határon túli falugondnokságok helyzete sajnos nem egyszerű és nem is zökkenőmentes. A finanszírozás rendezetlensége miatt folyamatos a küzdelem,

a működtetés sokszor nehézségekbe ütközik. Azonban az ottani fenntartók számtalan alkalommal minden követ megmozgatva megtalálják a lehetőséget a további működéshez.

Az ebédet követően ellátogattunk Kápolnásnyékre, a gyönyörűen felújított Halász-kastélyba, ahol a nevezetesség történetéről hallhattunk előadást, majd megnéztük a Kovács Gábor gyűjteményéből származó Markó, Mednyánszky, Munkácsy festményekből álló kiállítást.

A második napon a projekt keretében a két egyesület szervezésében megvalósult szakmai műhelyeken szerzett tapasztalatait osztotta meg velünk Csörszné Zelenák Katalin, illetve Kozma Judit. A konferencia zárásaként kötetlen beszélgetés keretében mindenki elmondhatta saját véleményét a munkájáról, munkakörülményeiről, saját helyzetéről településén. A szakmai napokat ebédrel zártuk, és sok hasznos információ birtokában indultunk haza.

Kovácsné Kacz Erika

Együtt nézik meg a változásokat

Kovács Bernadett személyében új tanyagondnoka van Tiszavárkony-Szőlőknek – számolt be róla Hegedűs István polgármester. Kovács Bernadett a napokban tartott – voltaképp vizsgafeladatként – egy fórumot a településrész kultúrházában. Kifejtette elképzeléseit, hogyan tudna leghatékonyabban segíteni az itt élő segítségre szorulóknak, majd a program kötetlen beszélgetéssel folytatódott, ahol a lakosok is elmondhatták felvetéseiket, illetve kérdezhettek. Az esemény harminc-negyven helybélit vonzott. Bernadett elmondta, hogy újítni szeretne. A Szőlőkben élő, kimoz-

dulni ritkán tudó időseket is korábban főként abban segítették, hogy például helyettük bevásároltak, gyógyszert váltottak ki.

Az új tanyagondnok viszont azt tűzte ki célul, hogy hetente kiválasztva egy-egy idős embert, kocsival körbeviszi őt Várkonyban, megmutatja milyen változások történtek az utóbbi időben a faluban, és az üzleteket is végignézhetik együtt. Hegedűs István polgármester szerint ez nagyon jó elképzelés.

Kovács Berta

(www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/uj-elkepzelesekkel-kezdt-a-munkajat-1920357)

Falugondnoki továbbképzés Kishegyesen

Már ötven helyen segítenek

Vajdaságban elsőként 2010-ben a Nők Kishegyesi Fóruma indított falugondnoki szolgálatot Kishegyes önkormányzat területén, három falugondnokkal. Majd Horgoson és Kispiacon vezették be a falugondnokságot. A magyar állam támogatása jóvoltából 2015-től újabb 15 vajdasági önkormányzatnál (Apatin, Ada, Begaszentgyörgy, Csóka, Hódság, Kúla, Magyarcsernye, Magyarkanizsa, Nagybecskerek, Óbecse, Topolya, Szabadka, Törökkánizsa, Zenta és Zombor) indult el ez a szolgáltatás, illetve egyet a szabadkai Caritas működtet Kispiacon. Tehát jelen pillanatban összesen 24 falu- és tanyagondnok tevékenykedik a Vajdaságban, akik 50 magyarlakta településen látják el feladataikat.

A falugondnokok az induláskor pszicho-szociális és egészségügyi képzésben részesültek, azonban munkájuk során újabb és újabb kihívásokkal kell szembenéznük, új feladatok jelennek meg, bővül a munkakörük, Vajdaság-szerte tevékenykednek, kevés lehetőségük van az egymás közti tapasztalatcserére. Részükre a Nők Kishegyesi Fóruma elméleti szakmai napot szervezett, melyre a Vajdasági falugondnokok továbbképzése elnevezésű pályázatunk keretében került sor szeptember 26-án, Kishegyesen.

A szakmai napon összesen 24 vajdasági falugondnok jelent meg, húszan

a magyar állam által működtetett falugondnoki szolgálatból, egy személy a szabadkai egyházmegyei Caritas által fenntartott falugondnoki szolgálatból, míg hárman a kishegyesi önkormányzat gerontológiai szolgálatából. A megjelenteket Kerekes Zoltán, Kishegyes község alelnöke, valamint Szűgyi István, a kishegyesi képviselő-testület elnöke köszöntötte.

A szakmai nap három részből állt. Először a jelenlévő falugondnokok megismerhették a falugondnokság magyarországi, illetve vajdasági kialakulását. Ez utóbbiról Sümeginé Ország Edit, a kecskeméti Falugondnokok Duna-Tisza

Közi Egyesületének munkatársa tartott előadást, míg a vajdasági (szerbiai) falugondnokság kialakulásáról Zsidai Erzsébet, a Nők Kishegyesi Fórumának elnöke, illetve Ric Gábor, a Szabadkai Egyházmegyei Caritas vezetője számolt be. A falugondnoki munka sokszínűségét Tóth Márta, a MNVH Bács-Kiskun megyei területi felelőse mutatta be. Ezt követően a falugondnokok is meséltek mindennapi munkájukról.

A szünetet követő második részben Dr. Duró Annamária, a Szegedi Tudományegyetem Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszékének munkatársa Falugondnokság, mint segítő foglalkozás címmel tartott interaktív előadást, végezetül pedig csapatépítő, önismerteti és kommunikációs játékokra invitálta a jelenlévő falugondnokokokat.

Az elméleti tanácskozást egy szerb-magyar határhoz közeli magyarországi településen lezajló gyakorlati nap követi november közepén, amikor a projektben vállalt 13 vajdasági falugondnok egy-egy napot tölt el Kelebián, Csikérián, Zákányszéken, Domaszéken, Szatymazon és Röszkén.

A Nők Kishegyesi Fóruma nevében szeretném megköszönni a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének szakmai segítségét, illetve a logisztikai támogatást, a magyarországi falugondnokoknak pedig azt, hogy vállalták a napi feladataik bemutatását.

Zsidai Erzsébet

A tanyai élet törvénye

Borsod-Abaúj-Zemplén (1990), Baranya és Somogy (1991) után Szabolcs-Szatmár megye kapcsolódhatott be a falugondnoki hálózatba 1992-ben. Addig a figyelem a halmozottan hátrányos helyzetű aprófalvakra irányult, amelyek gondjaira kiváló megoldásnak bizonyult a falugondnokság intézménye. Ekkor azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a síkvidéki településhálózat jellegzetes településformája, a tanya is segítségért kiált. Mivel a falugondnoki szolgálat is újdonságnak, óvatos kísérletnek számított, minden figyelmünket a tapasztalatszerzés, a finanszírozás, a képzés számos gondja kötötte le, a tanyagondnokság tartalma, körvonalai igen lassan kezdtek kibontakozni.

Bács-Kiskun megye 1993-ban, Hajdú-Bihar megye 1994-ben, Csongrád és Pest megye 1997-ben, Békés megye 1999-ben csatlakozhatott az egyre bővülő hálózathoz. Ezzel a klasszikusan tanyás térségek lefedettsége lehetővé vált, és egyre feszítőbbé vált a tanyagondnoki szolgálatok egyértelmű megfogalmazása. Habár az aprófalvas térségekben is akadtak elvértve tanyagondnoki szolgálattal ellátandó települések, ezek gondját is az 1996-ban csatlakozott Tolna megyei települések világították meg. A speciális, dombvidéki terület, és a birtokviszonyok is itt több olyan települést hoztak létre, amelyek gazdaságok, majorok laza halmazából jöttek létre, ellátatlan településrészek közös önkormányzatba szervezésével.

A falugondnokságoknál is tapasztalhattuk, hogy a polgármester és a falugondnok személyisége, együttműködési képessége meghatározó a feladatok megfogalmazása és az ellátás színvonala szempontjából, és teljesen másképpen alakulnak a teendők egy 100 fős, vagy egy 500 fős falu esetében is. A tanyagondnokságoknál, mivel többnyire nagyobb, jobban ellátott települések részterületeiről és általában lényegesen nagyobb távolságokról beszélhetünk, az egyik sarkalatos kérdés az ellátandó településrész lehatárolása, a másik pedig, hogy a tanyagondnok munkájának mekkora hányadát fordíthatja közvetlenül a ta-

nyán élők gondjainak megoldására. Nagyobb települések esetén sokkal gyakoribb, hogy a tanyagondnokság működtetője intézmény, vagy civil szervezet és ezek egyéb feladatainak egy része is a tanyagondnokra hárul. (Természetesen a falugondnoki szolgálatoknál is gyakori hiba, hogy a falugondnok egyéb feladatokra kényszerül – közterület fenntartásra, önkormányzati ügyek intézésére, stb.)

A falugondnokság gondolata Kemény Bertalan „társadalmi innovációja”, amelyet a Falufejlesztési Társaság kereteiben érlelt működőképessé. Az országos hálózat kiépülése a szociális tárca szakmai és pénzügyi támogatásával vált lehetővé. Személy szerint Szanyi Éva vállalta fel ezt a nagy feladatot, rugalmasságot, empátiát igénylő feladatot és működött együtt Bercivel 1990-től haláláig. Munkásságuk nagyszerűen nyomon követhető az Országos Falugondnoki Hírlevelekben és az 1999-től 2005-ig két évenként megjelent Országos Falugondnoki Kalendáriumban. Munkájukat a folyamatosan szaporodó megyei és térségi falugondnoki egyesületek segítették. Nem lehet véletlen, hogy a mai napig legszínvonalasabban működő egyesület a Falugondnokok Duna-Tisza közti Egyesülete, amely a tanyás térségek zömét öleli fel. Az egyesület 1997-ben alakult, és hozzájárulása meghatározó volt mind a jogszabályi keretek kialakításában, a képzésben, az együttműködést segítő programok szervezésében a folyamatos információáramlás feltételeinek megteremtésében és a folyamatos továbblépést segítő kutatások lebonyolításában.

Az egyik emlékezetes és témánkba vágó esemény volt az a tanyakutatási kísérlet, amely Mórahalom térségében zajlott Nógrádi Zoltán polgármester vezetésével, Szanyi Éva támogatásával. Emlékeim szerint ez volt az egyetlen olyan eset, amikor Kemény Berci „kimaradtnak” érezte magát a kísérletből. Azért emlékszem az esetre, mert egy eszmecserén (Kemény és Nógrádi között) jelen lehettem, mint „villámhárító” – Berci megkért, legyek jelen, mert félt a vita kiéleződésétől. Valóban kemény vita volt, két önálló,

tisztán gondolkodó személyiség pengésváltása a tanyákért. És mindnyájunk hasznára sikerült elsimítani a nézeteltéréseket és egy gyümölcsöző együttműködést megalapozni. Később részese lehettem a tanyasegítői programnak és a képzéseknek is, ahol mindig gyarapodhattunk egymás tapasztalataival.

Habár nehéz volt megszokni a kezdeményező hiányát, legújabb tapasztalataim is azt mutatják, hogy a hálózat őrzi sokszínűségét, elkötelezettségét, legfőbb értékeit. A 2001-ben megjelent Országos Falugondnoki Kalendáriumban találtam a mórahalmi Magyarné Rozi írásában: Tömörkény szerint „a tanyai életnek törvénye van”. Ez az élet kemény és komoly emberi helytállást igényel, tele olyan emberi értékekkel, amit meg kell őrizni.

Faludi Erika

A november eleji mórahalmi tanyagondnoki találkozó résztvevői megkoszorúzták Szanyi Éva emléktábláját, ami a városközpontban, a Millenniumi sétány 16-18. szám alatt lévő Homokháti Szociális Központ épületének falán található.

Fotó: Borzák Tibor

Borvidékek és szőlőfajták

Cabernet franc

Ősrégi fajta, már az 1600-as évektől ismert. Franciaországban 1823-ban tűnt fel. Bretagne-ból terjedt el, a Breton szinonim neve is erre utal. A Cabernet sauvignon „kis öccsének” is titulálják. Valószínűen vadszőlőből szelektálták (fr. „sauvage” =vad). Van, aki a fajta elterjedését a baszkok földjéről az El Camino úton járó zarándokokhoz kapcsolják. Több európai szőlőfajta, közöttük a Cabernet sauvignon (*Cabernet franc* x *Sauvignon blanc*) egyik szülője. Ezt amerikai kutatók (Bowers és Meredith, 1997) genetikai vizsgálatokkal igazolták. Sokszor összetévesztik a Carmenere fajtával. Széleskörű elterjedését bizonyítja a 80 szinonim neve. Világfajtaként minden szőlőtermesztő országban megtalálható. Hazánkban a vörösbort adó vidékek, különösen Villány fontos fajtája.

Tőkéje közepes vitalitású, termése 10-12 t/ha. Levele ötszögletű, karéjos, oldal öbleiben jellemző a „fog”

képződése, ereinek töve és a levélnyél pirosas, széle fűrészkes, ritkán és mélyen bemetszett. Fürtjei kicsik (100 g), vállasak, közepesen tömörtek. Bogyói kicsik (1,5 g), gömbölyűek, hamvasak, sötétkékek, vastag héjúak, húruk fűzű. Október első felében érik. Rügyei fagyűrőek, ezért tőkái magas művelésre alkalmasak. A gombabetegségekre kevésbé hajlamos. Nem rothad és a szőlőlisztharmat csak későn fertőzi. A könnyű szerkezetű agyagtalajokat kedveli. Hazánkban 1956 óta államilag minősített. Telepíthető klónja az E. 11 (E = Eger).

Bora fajtajelleges, sötét bíbor színű, hosszú, testes vörösbort. Ízvilága sokrétű: a fiatal bor aromája erős paprikára, csalánra, zöltségek fűszeres illataira és a zöldborsra emlékeztet. Érett borában felfedezhetők a málnára, a fekete ribizlire, a földieperre, cseresznyére, szilvára és szamócára emlékeztető illatok

és ízek. A reduktív kezelésű borban gyakran megtalálható az ibolyára hasonló illat. A tölgyfahordós (barrique) érlelés különleges ízekkel „öltözteti” fel borát, s benne a vaníliát, a kókuszt, a dohányt sejtető másodlagos ízek és illatok jelennek meg. Savakban gazdag. A finom tanninjai korán fogyasztásra érelik. A hosszabb hordós érlelés a bor eltarthatóságát is növeli. A Cabernet franc bora az Egri bikavér és a Szekszárdi bikavér cuvée borok fontos összetevője. A híres francia Saint-Émilion-i (Bordeaux-i borvidék) Château Cheval Blanc bornak is egyik alkotóeleme.

Dr. Hajdu Edit

Dr. Csátári Bálint (1949–2019)

Pótolhatatlan veszteség érte a tudományos világot és a magyar közéletet. Hetven éves korában elhunyt dr. Csátári Bálint

geográfus, egyetemi oktató, a Nagyalföld társadalmi földrajzának kutatója. A professzor úr mindent tudott a tanyákról, a vidéki életformáról, kapcsolatban állt a tanya- és falugondnokokkal is, többször tartott előadást egyesületünk felkérésére, írásai rendszeresen megjelentek a hírleveleinkben, kalendáriumunkban is.

Dr. Csátári Bálint Karcagon született, Berettyóújfaluban járt gimnázi-

umba, ahol 1975-től öt évig tanított is. A szegedi JATE matematika-földrajz szakán kapott diplomát, a gazdaságföldrajzi tanszéken gyakornokoskodott. 1975-ben doktori oklevelet szerzett, 1984-ben a földrajztudomány kandidátusa lett. A JATE-n 1986-tól címzetes, majd félállású egyetemi docensként tanított, a 2010-es évek elejéig oktatott. Hihetetlen szakmai alázattal kezdte akadémiai pályafutását 1984-ben az MTA Földrajztudományi Kutató Intézeténél, majd az MTA Regionális Kutatások Központja Kecskeméti Településkutató Csoportjának tudományos munkatársaként, később osztályvezetőjeként folytatta, 2008-ig pedig az Alföldi Tudományos Intézet igazgatói posztját töltötte be.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét